

BACHELOROPPGAVE

Samvær, hva sier barna?

Contact, what do the children say?

Kandidatnummer: 448

Bachelor i Barnevern

Fakultet for helse -og sosialvitenskap

Emnekode: BSV5-300-1

Antall ord: 7996

16.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

The purpose of this paper was to find out what the problems are with contact visits with birth parents in long-term foster care, where I chose to focus on the view of the child. I have chosen to use literary review as a method to answer my question.

During the process of writing my review I searched for relevant litterateur that can help to answer my question. Where I used four articles that I found relevant for my research question. The finding of the review shows that children's point of view, continuing abuse and maltreatment and attachment can become problematic in contact visits with birth parents.

Innholdsfortegnelse

1.0	INNLEDNING	4
1.1	BEGRUNNELSE FOR TEMA	4
1.2	PROBLEMSTILLING & AKTUALITET	4
1.3	BEGREPSFORKLARING	5
2.0	TEORETISKE PERSPEKTIV	6
2.1	SAMVÆR	6
2.1.1	<i>Ulike typer samvær</i>	8
2.2	BARNES MEDVIRKNING	8
2.3	TILKNYTNING	9
2.3.1	<i>Trygg tilknytning</i>	10
2.3.2	<i>Utrygge tilknytningsstrategier</i>	10
2.4	MISHANDLING OG OMSORGSSVIKT	11
3.0	METODE	12
3.1	SØKEPROSESS	13
3.2	BEGRUNNELSE FOR VALG AV ARTIKLER	14
3.2.1	<i>Kritisk vurdering</i>	15
4.0	RESULTATER	16
4.1	ARTIKKEL 1	16
4.2	ARTIKKEL 2	17
4.3	ARTIKKEL 3	18
4.4	ARTIKKEL 4	19
4.5	TABELL AV SAMMENHENGENDE TEMAER	20
5.0	DRØFTING AV FUNN	21
5.1	BARNES MEDVIRKNING I SAMVÆR	22
5.2	SAMVÆR, EN ARENA FOR FORTSETTELSE AV OMSORGSSVIKT OG MISHANDLING	23
5.3	TILKNYTNINGSPROBLEMATIKK I SAMVÆR	24
5.4	KRITIKK & REFLEKSJONER	26
6.0	AVSLUTNING	26
7.0	LITTERATURLISTE	28
VEDLEGG		31

1.0 Innledning

I 2020 var det 9297 barn med omsorgstiltak i Norge. Omsorgstiltak er etter § 4-12 i barnevernloven vedtak om plassering i offentlig omsorg, som beredskapshjem, fosterhjem, barnevernsinstitusjon eller andre behandlingsinstitusjoner (SSB, 2021). I januar 2022 avgjorde den europeiske menneskerettighetsdomstolen to nye saker mot Norge, der Norge ble dømt i en av dem og til nå er da Norge dømt i 15 saker totalt (NIM, 2022). Norge har i hovedsak blitt dømt på grunnlag av brudd på den europeiske menneskerettighets konvensjonen (EMK) art. 8; nemlig retten på familieliv. Nektelse av samvær mellom barn og foreldre eller minimalt av samvær har vært et av hovedpunktene i dommene mot Norge (Sørensen, 2020 s. 104).

1.1 Begrunnelse for tema

I de siste årene på barnevern utdanningen har jeg begynt å forstå samvær som er komplekst fenomen, men det begynte særlig da jeg var i praksis i 2021. Jeg hadde allerede hørt at norsk barnevern hadde blitt kritisert og dømt av i den europeiske menneskerettighets domstolen (EMD), men hadde ikke satt meg helt inn i temaet. I praksis hadde jeg en veileder som nylig hadde en gammel sak fra saksbehandler tiden oppe i EMD, som ble dømt i foreldrenes favør. Hun forklarte meg at hvis det skulle være en sak som skulle ha medhold for tvangs adopsjon, og at det ikke skulle være samvær så var det den saken. Jeg begynte da å studere nyhets artiklene om kritikken og dommene norsk barnevern fikk videre, og oppdaget at kjernen i sakene gjaldt om samvær med foreldrene etter omsorgsovertakelse eller tvangsadopsjon. Så hvorfor har Norge en praksis hvor det settes opp lite samvær med biologiske foreldre? Ser saksbehandlere og de norske domstolene de negative aspektene ved samvær? Men viktigst av alt: Hvilke utfordringer opplever barna og unge som har samvær med foreldrene?

1.2 Problemstilling & aktualitet

Jeg har syntes at samvær har vært et spennende tema helt siden jeg var i praksis, og jeg har derfor valgt å tematisere problemstillingen «*Hva kan problematikken med*

foreldresamvær etter omsorgsovertakelse være?». Avhandlingen vil i særlig grad belyse barns perspektiver i denne konteksten, da jeg opplevde manglende litteratur om dette.

Som nevnt ovenfor har Norge i mange tilfeller blitt dømt av EMD for brudd på artikkel 8, og mange av sakene har omhandlet mengde samvær med biologiske foreldre. Det har i tillegg blitt et stort tema de siste årene om barnets medvirkning i barnevernssaker, eksempelvis «glassjenta» saken (Ergo, 2016). I artikkelen får vi vite at Ida (glassjenta) har blitt utsatt for tvang 87 ganger på et halvt år, og blitt lagt i håndjern minst 24 ganger. Ida skrev til Stavanger Aftenblad, hun følte hun ikke ble hørt av barnevernet og trengte hjelp til det (Ergo, 2016). Dette er et eksempel på hvordan barns bruk av medvirkning i barnevernet har blitt fremstilt de siste årene.

Jeg tenker det er svært relevant for barnevernet å ha kunnskap om hva problematikken ved samvær er, da det kommer flere norske saker som skal opp i EMD i fremtiden. Samtidig er det viktig å se hva problemene er fra barns sin side, og belyse hva de synes er vanskelig med samvær.

1.3 Begrepsforklaring

Omsorgsovertakelse:

En omsorgsovertakelse er den formelle avgjørelsen som kommer på plass etter en rettslig avgjørelse om å plassere et barn under offentlig omsorg. For at barneverntjenesten skal få myndighet for å regulere samvær, må det ha skjedd et vedtak om omsorgsovertakelse (Haugli & Havik, 2010, s.14).

Barnets beste:

Barnets beste kommer til uttrykk flere steder i den norske lov, eksempelvis barnevernloven § 4-1, grunnloven § 104, barneloven § 48 og adopsjonsloven § 4. Det betyr at tiltak skal settes i lys av hva som er best for barnet. Barnets beste kommer også frem i FNs barnekonvensjon i art 3. Hensynet til barets beste. Barnets beste skal være grunnleggende i alle avgjørelser og handlinger som berører et barn. Det er en av de fire prinsippene til FNs barnekomite ved siden av forbud mot diskriminering, retten til liv, overlevelse og utvikling og retten til å bli hørt (Haugli, 2020, s. 55). Begrepet barnets beste er et komplekst begrep, og innholdet må

beregnes sak til sak. I saker om samvær skal det være en individuell vurdering om hva som er barnets beste. Det kan både ha fordeler og ulemper. På den ene siden er det fordelaktig at det gir rom for individuelle variasjoner og konkrete vurderinger. Samtidig kan det minske forutsigbarheten og likestilling. Ved mindre forutsigbarhet kan føre til økt prosesslyst, som kan anses at ikke er til barnets beste (Haugli, 2020, s. 73-74).

Det biologiske prinsipp:

Det biologiske prinsipp blir belyst i barnevernkonvensjonen art 16, samt EMK art 8, rett om familieliv og privatliv (menneskerettighetsloven, Art. 8). Prinsippet går hovedsakelig utfra at barn bør vokse opp med sine foreldre, også der det er noen mangler. Skal omsorgsovertakelse skje skal det være alvorlig mangler i omsorgen. Dermed kan § 4-12 tolkes som det har det biologiske prinsipp (Brynildsrud, 2016, s. 265). Jeg forstår det biologiske prinsippet som beskyttelsen av «båndet mellom foreldre og barn».

2.0 Teoretiske perspektiv

2.1 Samvær

Samvær etter omsorgsovertakelse er regulert av barnevernloven §4-19.

Samværsrett. Skult adresse. Loven forklarer eksempelvis at barn og foreldre har, hvis ikke annet er bestemt, rett på samvær med hverandre. Videre står loven fast på at samvær kan hindres til hensyn av barnet (Barnevernloven, 1992, §4-19). Det forstås dithen at samværsavtaler fastslås etter skjønnsmessige forhold, og at etter norsk lov skal barnets beste være det grunnleggende hensynet.

Forståelsen av at samvær kan være ulikt, og at det vurderes ut ifra det individuelle barnets hensyn, er i tråd med den nyere utgaven av utviklingspsykologi (Haugli & Havik, 2010, s. 64). Nyere utviklingspsykologi setter fokus ved interaksjonsprosessen, der relasjonen til barnet, det større miljøet rundt barnet og forholdet ved omsorgsmiljøet alt har en betydning. Risiko- og beskyttendefaktorer spiller sammen, og det er sjeldent et enkelt forhold (Haugli & Havik, 2010, s. 65).

I senere forskning har det i hovedsak blitt akseptert at samvær vurderes forskjellig for

forskjellige barn i forskjellige situasjoner, og at forholdene under samvær har betydning (Haugli & Havik, 2010, s. 65). Barnets forståelse av samvær har en betydning for hvordan barnet vil oppleve det. For eksempel hvis far sover under samvær, kan barnet forstå det på forskjellige måter (Haugli & Havik, 2010, s. 65). Forklaringen barnet danner seg kan ha betydning for om samværet blir en negativ eller positiv opplevelse. Hvis barnet opplever far som ruset, kan barnet oppleve en følelse av avvisning, eller barnet kan også forklare forholdene med at far er syk.

I Rt. 1998 s. 787 forklarer fylkesnemnda at hvis tilbakeføring ikke kan regnes med i saken, skal samværet være til for at barnet skal få kjennskap til sine biologiske foreldre, og eventuelt tilknytning hvis forholdene viser til. Men samværsordningen kan begrenses og økes ut ifra barnets beste i forhold til barnets følelser, interesser og behov (Rt.1998 s.787).

De fleste barn ønsker å ha kontakt med de biologiske foreldrene etter omsorgsovertakelse, selv om omstendigheten rundt plasseringen gjør at tilbakeføring er uaktuelt (Koch & Walstad, 2005, s. 34). Hvis barnets ønske om samvær ikke inneholder en risiko for barnets utvikling, og barnets relasjon med foreldrene var positiv, kan samvær være utviklingsstøttene. Når samvær fungerer positivt, kan barnet føle på mestring og kontroll, men også virke mot en skyldfølelse barnet har på grunn av omsorgsovertakelsen (Koch & Walstad, 2005, s. 34). Bearbeiding av bruddet kan lettes igjennom samvær, og hvis foreldrene klarer å fokusere på relasjonen til barnet, kan lojalitetskonflikter forebygges. Samvær kan være med på å opprettholde kontakt med øvrig familie og nettverk, som kan ha betydning for barnets identitetsdannelse, selvforståelse og en følelse av tilhørighet (Koch & Walstad, 2005, s. 34).

Jeg forstår samvær som et svært komplekst fenomen, som i hovedsak skal omhandle barnets beste. Samvær kan være svært positivt for både foreldre og barnet. Det kan gi et godt grunnlag for tilbakeføring, hvis barnet og foreldrene har hyppige og gode samvær. Samtidig tenker jeg at samvær kan være utviklingshemmende hvis barnet føler seg tvunget til å dra til negative samvær med mye konflikt.

2.1.1 Ulike typer samvær

I etterkant av en bestemmelse om omsorgsovertakelse, tar fylkesnemnda en bestemmelse om det skal være samvær og omfanget av samvær mellom foreldre og barn (NOU 2012: 5, kap. 8). Det bestemmes da om det skal være tilsyn eller ikke i samværet. Samvær med tilsyn betyr at en person utenfra familien er med i samværene (NOU 2012: 5, kap. 8). Det kan eksempelvis være en saksbehandler fra barnevernet, eller at samværene tar plass på barnevernets kontorer. Etter barnevernloven § 4-19 fjerde ledd, har også barnet mulighet til samvær med andre som barnet har tilknytning til, eksempelvis besteforeldre eller søsken. Det er barneverntjenesten som utfører beslutningen som fylkesnemnda har fattet, for eksempel når og hvor samværet skal være (NOU 2012: 5, kap. 8).

2.2 Barns medvirkning

Barnets rett til medvirkning kommer til syne i flere av Norges lover. Grunnloven § 104 bygger på barnekonvensjonen og beskriver at det skal legges vekt på barns meninger (Grunnloven, 1814, § 104). I 2003 ble barnekonvensjonen gjort til norsk lov i menneskerettighetsloven, og har status mellom grunnloven og andre norske lover (Paulsen, 2022, s. 18). Barnets mening kommer inn i flere lover, og står sterkt både nasjonalt og internasjonalt. Eksempelvis barnevernloven §1-6 og barnekonvensjonen art 12. Retten til medvirkning gjelder alle barn. Her kan det være lett å glemme de miste barna siden de ikke kan uttale seg muntlig. Men barnevernet skal legge til rette for at barnet skal kunne uttale seg fritt i sin sak (Paulsen, 2022, s. 21).

For at barnevernet skal kunne hjelpe, trenger de kunnskap om barnet de skal hjelpe. Kunnskap fra barnet kan gi bedre innsikt i avgjørelser som skal tas i den enkeltes sak, og medvirke til at det blir gjort på riktig kunnskapsgrunnlag. Det kan bidra til at de riktige tiltakene blir tilpasset det enkeltes barns behov (Paulsen, 2022, s. 39). Når man ikke snakker med barnet, kan en gå glipp av viktig informasjon. Det kan også skje i akutte situasjoner der det for eksempel er bekymring for vold eller seksuell mishandling. Ved manglende kunnskapsgrunnlag eller innsikt i hva som er viktig for barnet ved en omsorgsovertakelse, kan saksbehandlere gjøre feilvurderinger på tiltakene de setter inn (Paulsen, 2022, s. 77). Alvdal-saken kan bli sett på som

eksempel på hvor viktig det er å aktivt lytte til barnet kan være. Overgrepene og mishandlingen jenten opplevde ble fortalt til barnevernet, skole og fosterforeldre, bekymringsmeldinger både i 1991 og 2001. Ingen av bekymringsmeldingene ble fulgt opp av barnevernet eller ble sett på som løyn (Tommelstad & Åsebø, 2013).

Behovet for beskyttelse kommer ofte opp som en grunn til å ikke spørre barnet om egne oppfatninger rundt egen situasjon, samt å skåne barnet for lojalitetskonflikter eller å måtte føle på ansvar for situasjonen (Seim & Slettebø, 2007, s. 82). En av argumentene mot at barn skal ha medvirkning i barnevernssaker er at et godt profesjonelt skjønn er best for å ivareta barnets beste. Men det kan være vanskelig for saksbehandlere å vite hva som er til barnets beste uten en god dialog med barnet (Seim & Slettebø, 2007, s. 84).

De fleste barn og unge vil bli tatt alvorlig når de forteller noe til en saksbehandler. Det kan oppleves demoraliserende å bli spurt om hva en mener, og samtidig erfare at det ikke betyr noe for utfallet. Det betyr ikke at barn skal ta alle beslutninger, men at det profesjonelle skjønnet skal inkludere barnets perspektiv når en tar beslutninger (Seim & Slettebø, 2007, s. 88). Barn og unge må få mulighet til å fortelle åpent hva de mener. Da kan barnet trenge å ha tillit til saksbehandleren. Det kan innebære at barnet trenger tid til å bli kjent med saksbehandleren, og at de får snakke alene (Seim & Slettebø, 2007, s. 88).

Jeg forstår barns medvirkning i barnevernet som skjønnsvurderende, altså det kommer klart frem i lovverket at barnet har krav på medvirkning. Likevel står ikke hvordan det skal utføres. Det kan tenkes at medvirkning kan være en del av beskyttelsen for barnet, og at saksbehandleren kan få et mer helhetlig bilde av situasjonen. I tillegg er det kan det være viktig for saksbehandlere å ha kompetanse for å snakke med barn og unge om vanskelige temaer.

2.3 Tilknytning

Samvær kan også ses i lys av *tilknytningsteori*. Teoriens grunnleggende antakelser kom fra Bowlby (1969), og kan forståes som den dominerende teorien for å forstå utvikling. Tilknytningsteori omhandler at mennesker har en biologisk disposisjon, som andre dyr til å knytte seg til den som har omsorg for det (Haugli & Havik, 2010, s. 69).

Med andre ord vil barn knytte seg til foreldrene sine, men kvaliteten på tilknytningen kan bli sterkt påvirket av omsorgskvaliteten (Haugli & Havik, 2010, s. 69). Tilknytning vil skje uavhengig av om omsorgspersonene ivaretar de emosjonelle og fysiske behovene til barnet. Det er verdt å legge til at bestemmelsestakning i grunn av tilknytning har fått kritikk av eksempelvis Forslund et al, (2021).

2.3.1 Trygg tilknytning

For at barn skal kunne opprette nye trygge tilknytninger trenger de også kontinuitet i omsorgen. Altså barn trenger forutsigbarhet, og ikke bare god og stabil omsorg (Haugli & Havik, 2010, s.69). Trygg tilknytning forekommer når barnets psykiske og fysiske behov bli møtt av omsorgspersonene. Forutsetningen er at barnet opplever at foreldrene er mentalt til stede og oppmerksomme, og får ivaretatt behovene kontinuerlig. Da vil barna oppleve foreldrene som en trygg base og utvikle en trygg tilknytning (Haugli & Havik, 2010, s.69-70).

2.3.2 Utrygge tilknytningsstrategier

Det er tre kategorier for utrygge tilknytningsstrategier, *unnavikende*, *ambivalent* og *desorganisert* (Kvello, 2012, s. 121). Unnavikende og ambivalent utrygg tilknytning regnes som organisert. Det er altså en klar tilknytningsstrategi, hvordan barnet forholder seg til sine omsorgspersoner selv om barnet er utrygt. Desorganisert tilknytning regnes som uorganisert, som betyr at barnet har uklare uttrykk for tilknytningsstrategier (Kvello, 2012, s. 121).

Ved *unnavikende tilknytning* kan barn vise til en tendens til å unnvike fra emosjonell kontakt med andre personer. Foreldre til barn med denne typen tilknytning er ofte krevende. Foreldrene kan være engasjert i barnet, men er ikke emosjonelt engasjert. Barnet lærer ofte at det å vise negative emosjoner som sinne, redsel eller ensomhet ikke er greit, noe som lærer barnet å holde det for seg selv (Kvello, 2012, s.121-122).

Kvello (2012) forklarer at «av og på» samspill kan føre til en *ambivalent tilknytningsstrategi*. Det kan ha kjennetegn av at foreldrene til tider er intense i samspill med barnet, og andre tider er selvfokuserte, slitene eller avvisende ovenfor barnet (Kvello, 2012, s. 122). Barn kan også utvikle ambivalent tilknytning hvis

omsorgspersonen har et vedvarende intensivt, påtrengende samspill.

Omsorgspersonen kan se på barnet som uselvstendig og lite kompetent. Dessuten omfatter barnet å ha de samme erfaringene, motivene og erfaringene som foreldrene har. Hvis foreldrene trenger trøst eller nærhet vil det bli projisert på barnet (Kvello, 2012, s. 122).

Desorganisert tilknytning betyr at barnet ikke har en klar tilknytningsstrategi (Kvello, 2012, s. 122). I hovedsak er omsorgspersonene utilgjengelig emosjonelt for barnet, skremte eller skremmende. Klassiske familievoldsituasjoner kan relateres, hvor far er skremmende og voldelig mot mor, mor er skremt og hjelpeløs. Barnet vil da ikke bli trygt tilknyttet noen av omsorgspersonene (Kvello, 2012, s. 122). Barnet vil sette søkelys på andres emosjoner mer enn sine egne, noe som kan føre til at barnet blir fremmed og lite emosjonelt nær andre. (Kvello, 2012, s. 123).

Å hjelpe barnet med sin tilknytningsstrategi er et av fosterhjemmets formål. Ved å gi kontinuerlig omsorg, kjærlighet og mestring kan fosterhjemmet hjelpe barnet til å utvikle en trygg tilknytningsstrategi og utvikling (Haugli & Haavik, 2010, s.73). Å bli sett og forstått i det daglige livet, og oppleve erfaringer av at barnet selv har en betydning vil kunne hjelpe barnet med å våge å gå inn i nye relasjoner med andre personer (Haugli & Haavik, 2010, s.73).

2.4 Mishandling og omsorgssvikt

Omsorgssvikt omhandler tre kriterier: For lite omsorg, lite beskyttelse mot farer, og for lite eller skadelig stimulering (Kvello, 2011, s. 200). Den groveste formen for omsorgssvikt kalt for non-organic-failure to thrive (NOFT), forekommer i 1-3 % av barn. Barn med NOFT kan ha symptomer for eksempel emosjonell og sosial umodenhet, vanskelig å trøste, utrygg tilknytningsstil, forsinket psykomotorisk utvikling eller spiseproblemer (Kvello, 2011, s. 202). NOFT kan ha de samme faktorene som utrygg tilknytning, samt irreversibel skade på hjernen som er i hurtig utvikling de første leveårene. Det kan være nyttig å se på NOFT og tilknytning sammen, i lys av utvikling. Tidlige tiltak i familien er viktig for å sikre at NOFT ikke utgjør langvarig psykiske og somatiske problemer (Kvello, 2011, s. 204).

Mishandling viser til at barnet blir påført skade, eller er i fare for å bli påført skader.

Det kan eksempelvis innebære å bli slått, kvelt, forgiftet, brent eller kastet noe på (Kvello, 2011, s. 292). Det kan også innebære emosjonell mishandling for eksempel trusler. De fleste barna som opplever mishandling, blir dypt skadet av det.

Eksempelvis er det økt risiko for atferdsvansker, og barnet kan preges av frykt, regresjoner i utvikling, stress og søvnproblemer (Kvello, 2011, s. 298). Mishandlende barn har det ofte vanskelig med å skille mellom korrigerende og omsorg. Som konsekvens kan barnet veksle mellom å ønske nærhet og omsorg, og samtidig frykte nærhet og omsorg og trekke seg vekk eller være avvisende (Kvello, 2011, s. 299).

Mishandling under samvær er en risiko som saksbehandlere og fylkesnemnda burde ta hensyn til når samværsordninger blir avgjort. Et eksempel på mishandling under samvær er historien til «Ramsha» (Kingsrød & Møller-Hansen, 2021). Seks år gamle Ramsha hadde samvær med stefar og mor, med tilsyn fra barnevernet. Selv med tilsyn opplevde Ramsha seksuell mishandling under samvær. Stefaren tok henne med ned i kjellerboden uten tilsynspersonen, da stefaren hadde sagt at de skulle kjøpe is og tilsynspersonen ble i leiligheten (Kingsrød & Møller-Hansen, 2021).

3.0 Metode

Metode valget for denne avhandlingen er litteraturstudie. Formålet med en litteraturstudie er å finne ny innsikt som bare er mulig når litteratur er analysert sammen og sett i sammenheng med hverandre. En litteraturstudie kan defineres som en omfattende studie som tolker litteratur som relaterer til en spesifikk problemstilling og forsøker å svare på spørsmålet ved å søke, vurdere og analysere relevant litteratur (Aveyard, 2019, s.2).

En litteraturstudie er forskning i sin egen rett, og har en spesifikk metode. En litteraturstudie vil ha en klart definert problemstilling som blir introdusert i starten av undersøkelsen, en methodedel som klart forklarer hvordan problemstillingen skal bli besvart, samt søkestrategi, vurderingskriterier og en analyse av litteraturen. Funn fra analysen skal bli klart presentert og den aktuelle litteraturen skal bli kritisk vurdert. Til slutt skal en litteraturstudie vise til en drøfting av funnene (Aveyard, 2019, s. 3-4).

Jeg valgte litteraturstudie fordi jeg vil analysere og tolke eksisterende litteratur for å drøfte min problemstilling, og har som mål å bruke denne metoden for å få ny innsikt og lærdom av temaet. Litteraturstudie er en fordelaktig metode fordi den summerer litteratur som eksisterer innenfor et tema (Aveyard, 2019, s. 4). Jeg så for meg at prosessen ved en litteratur studie skulle være ganske enkelt. Etter å ha jobbet med denne metoden har jeg funnet at det har vært kompleks, utfordrende og spennende metode å bruke som verktøy i denne avhandlingen.

3.1 Søkeprosess

Søkeprosessen begynte med strukturerte søk i skolebibliotekdatabasen, Oria. Jeg søkte med en rekke søkeord, både norske og engelske. Jeg brukte søkeord som Samvær* OR Contact with birth parents* AND Barnevern* OR Child welfare* AND Problemer* OR Konsekvenser* OR Problems* OR Issues*.

For å begrense den enorme mengden litteraturforslag i Oria, avgrenset jeg søket til litteratur utgitt etter 2015 og kun fagfelleverderte artikler. Jeg opplevde fremdeles å få veldig mange treff. Når jeg prøvde å søke samlere ved å ta med flere søkeord fikk jeg null treff. Etter hvert klarte jeg å komme til 85 treff, da valgte jeg å lese igjennom abstrakt. En av artiklene jeg fant i Oria har jeg vurdert som nyttig til oppgaven min.

Da jeg søkte i Oria og andre databaser lagde jeg noen inklusjons og eksklusjonskriterier. Disse bidro til å sette tydelige rammer for litteraturen som kunne være relevant for oppgaven. Inklusjons- og eksklusjonskriteriene ble viktige verktøy for søkestrategien min, og slik at jeg kunne være helt sikker på at den utvalgte litteraturen jeg velger var relevant.

Inklusjonskriterier:

- *Fagfelleverdert*
- *Inneholde noen av søkeordene: Samvær, kontakt, contact, foreldre, birth parents, forsterhjem, forsterhome, problemer, issues.*
- *Litteraturer skal få frem barnets perspektiv eller personer som har vært i barnevernets omsorg om samvær*
- *Publisert etter 2015*
- *Norsk eller engelsk (da dette er språk jeg håndterer godt)*

Eksklusjonskriterier:

- Ikke fagfellevurdert
- Publisert før 2015
- Ikke inneholde barnets perspektiv eller personer som har vært i barnevernets omsorg om samvær
- Andre språk enn norsk og engelsk (da jeg ikke vil håndtere språket)

Utover Oria, søkte jeg også i databasen Idunn. Mange av treffene i Idunn var de samme som i Oria. Jeg valgte fortsatt å søke, for å forsikre meg om at jeg hadde funnet all den relevante litteraturen. Jeg søkte så i SocINDEX. Der fantes det en mengde internasjonal forskning og flere relevante artikler. I det første søket fant jeg 10 artikler, hvor tre av dem virket relevante. Etter å ha satt de gjennom inklusjons- og eksklusjonskriteriene og gjort en gjennomlesning, gjensto én artikkel som var særlig relevant. Jeg valgt å søke videre i SocINDEX for å se om jeg fant noe jeg ikke hadde sett, da fikk jeg 15 treff og 7 relevante artikler. Jeg leste igjennom artiklene fulltekst, men de gikk ikke igjennom inkluderings og ekskluderings kriteriene mine. Jeg søkte også i forandringsfabrikken sine publiserte rapporter, hvor jeg fant en relevant rapport som jeg har nevnt ovenfor i begrunnelsen for tema.

Videre benyttet jeg snøballmetoden av Aveyard (2019) for å undersøke om jeg fant mer relevant litteratur. Snøballmetoden innebærer å se på hva andre har referert til i sin litteratur. Jeg valgte å studere litteraturlistene til alle artiklene jeg hadde lest igjennom, i håp om å finne litteratur som kunne være med på å besvare problemstillingen. Snøballmetoden bidro til at jeg fant en artikkel da jeg leste litteraturlisten en forskningsartikkel av Jeanette Skoglund og Renee Thørnblad (2021), kalt *Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger*. Fullstendig søketabell ligger under vedlegg 1

3.2 Begrunnelse for valg av artikler

Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger skrevet av Jeanette Skoglund og Renee Thørnblad, ble utgitt 14 oktober 2022 i Tidsskiftet Norges Barnevern. Artikkelen er skrevet på norsk og inkluderer ordene samvær, problemer og barnevernet, og omhandler barn som har vært i barnevernet sitt perspektiv på samvær. Den ble funnet igjennom inklusjons- og eksklusjonskriteriene

mine. Artikkelen er en kvalitativ studie som har intervjuet unge voksne som har vokst opp i slekts fosterhjem, og handler om de har opplevd samvær i sin oppvekst. Min vurdering er at artikkelen er en troverdig og godt egnet for min problemstilling.

Forandringsfabrikken (2021) har artikkelen *Det handler om oss: 100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet*. Artikkelen oppfyller inkluderingskriteriene at den er på norsk, utgitt etter 2015 og omhandler samvær og barnets perspektiv. Det eneste inklusjonskriteriet artikkelen ikke møter er at den er fagfellevurdert, men den er utgitt av seriøse bidragsytere på arenaen for barn og unge, og jeg er derfor ikke i tvil om troverdigheten til artikkelen. Artikkelen har god representasjon for barn som er under barnevernets omsorg i nåtid, og giret vidt spekter av perspektiver både på hva som er bra med samvær og hva som kan være problematisk. Jeg vurderte denne artikkelen til å være god til å hjelpe meg med å svare på problemstillingen min.

Contact with Birth Parents: Hearing the voice of the looked after child av Eimear McDowell, Marian McLaughlin og Tony Cassidy ble publisert i *Journal of Social Sciences and Humanities* i 2019. Jeg fant artikkelen ved bruk av snøball metoden, i artikkelen *Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger*. McDowell, et.al sin artikkel fyller alle mine inkluderingskriterier. Det er en kvalitativ studie med fire ungdommer som fortsatt er i fosterhjem og tre ungdommer som er i ettervern. Studie omhandler hva ungdommene tenker om samvær, samt problemer, noe jeg anser som en relevant artikkel for å belyse min problemstilling.

Artikkelen *What is the impact of birth family contact on children in adoption and long term foster care* av Caroline Boyle var publisert i *Child & Family Social Work* i 2015. Artikkelen er skrevet på engelsk og treffer alle mine inklusjonskriterier. Artikkelen viser til forskning gjort på feltet om samvær, samt synspunkter til barn, saksbehandlere og fosterforeldre. Jeg har vurdert artikkelen som svært relevant i min besvarelse, da den får frem flere perspektiver som kan være nyttige i drøftingen.

3.2.1 Kritisk vurdering

En kritisk vurdering av litteratur er en vurdering av styrkene og svakhetene i litteraturen, dermed er med på å hjelpe å vurdere kvaliteten i litteraturen (Aveyard, 2019, s.102). Selv om litteraturen min er valgt igjennom inklusjons- og

eksklusjonskriterier har jeg valgt å kritisk vurdere litteraturen, for å være helt sikker på mine valg. Jeg har valgt å bruke metoden til Aveyard (2019) til å kritisk vurdere min litteratur. Jeg har vedlagt komplett kritisk vurderings skjema under vedlegg 2.

4.0 Resultater

I denne delen vil jeg gi et innblikk og en analyse av innholdet i litteraturen jeg har valgt. Jeg har brukt Aveyard (2019) sin metode for å analysere litteratur, hvor jeg har fargelagt tekstene for å huske bedre og vise til de sentrale poengene i litteraturen (Aveyard, 2019. s. 141-147). Jeg skal i kapittelet gjennomgå hver artikkel, og de sammenhengende temaene blir vist i en tabell i slutten av kapittelet. Videre skal jeg bruke temaene fra artiklene til å drøfte min problemstilling i neste kapittel.

4.1 Artikkel 1

Skoglund, J. & Thørnblad, R. (2021) *Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger*. Tidsskriftet Norges Barnevern. Denne artikkelen tar for seg utfordringer som kan komme ved samvær. Skoglund & Thørnblad (2021) har brukt semistrukturerte intervju, til å intervju 26 unge personer født mellom 1986-1995, som har vært langtids plasserte i slektsfosterhjem. De fleste hadde blitt plassert på grunn av foreldrenes rusproblematikk. Artikkelen viser til at bare et fåtall av de unge voksne som ikke ønsket å ha samvær, og at de fleste mente at samvær burde vært bedre regulert og hatt bedre innhold (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 223). Samværene som blir beskrevet i artikkelen blir forklart som ikke godt nok tilrettelagte, da flere av beskrivelsene kan kategoriseres som alvorlige.

Artikkelen formidler funn av at samvær har vært brukt som en behandlingsarena for foreldre, og fare for sosialisering til rusmisbruk (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 223). I tilfellene til flere av informantene som ikke hadde innsikt i hva problemene til foreldrene var, førte til at noen romantiserte rusmisbruket til foreldrene. Godtroenhet, lojalitet og ønske om å møte foreldre førte til at flere av informantene opplevde fortsatt omsorgssvikt og risikable situasjoner i samvær (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 224). Det blir vist til barns rett til beskyttelse og barns rett til å uttale seg, bli hørt og respektert kan gå mot hverandre. Noen av informantene har hatt god kjennskap til

foreldrenes problemer, og noen hadde veldig lite informasjon om foreldrenes situasjon. Det blir dratt frem at hvis barnet skal kunne delta i prosessene som avklarer en samværsavtale vil det være nødvendig for barnet å få informasjon om problemene foreldrene har (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 224).

4.2 Artikkel 2

McDowell, et.al (2019) *Contact with Birth Parents: Hearing the voice of the looked after child*. Journal of Social Sciences and Humanities. Artikkelen består av intervjuer av 7 personer; fire som fortsatt var i barnevernets omsorg og tre i ettervern, i alderen 15-23 år. Rekruttering av informantene ble gjort av Voices of Young People in Care (VOYPIC), som er en selvstendig støtte- og beslutningspåvirknings gruppe. Alle informantene har hatt eller har erfaring med samvær med foreldre. Artikkelen viser særlig til tre forskjellige temaer, nemlig samvær, maktesløshet og tilknytningsforhold (McDowell et al, 2019, s. 194).

Funnene viser til følelsen av maktesløshet, både i henhold til beslutningstaking og kvaliteten av tilknytningen de har til foreldrene. De to informantene som beskriver positive erfaringer fra samvær, hadde også erfaringen ved å føle maktesløshet, både i kontroll av hva som skjedde i en samværet, negativ atferd fra foreldrene og foreldre som kunne være upålitelige. Selv med de negative erfaringene hadde/har alle informantene et ønske om at det kunne være gjennomføres på en annerledes måte, og alle hadde et stekt ønske om samvær på et punkt i livet (McDowell et al, 2019, s. 197). Det ble ikke funnet ut om samvær utelukkende negativt eller positivt, men alle informantene ble omsorgsovertakelse assosiert med å miste en del kontroll over eget liv. Når kontakten ikke møtte det emosjonelle behovet for de unge, resulterte det med emosjonelle vanskeligheter, følelser av å ikke være bra nok, frustrasjon og forvirrelse (McDowell et al, 2019, s. 197). Alle informantene var fornøyde med mengde samvær. Alle samværene i denne artikkelen førte til videre mishandling eller omsorgssvikt. Noen av informantene gjenkjente foreldrene som viktige mennesker deres liv, men ikke som noen form for støtte. De fleste informantene, hvis gitt et valg hadde valgt å bli hos fosterforeldrene. McDowell et al, (2019) forklarer at det kan vise til at de unge personene har klart å få en ny tilknytning til fosterforeldrene. Alle informantene viste til en god og sterk tilknytning til minst én av fosterforeldrene. Funnet i denne artikkelen er at de unges nye tilknytning kom på grunn av kjærligheten og omsorgen

de fikk i fosterhjemmet (McDowell, et al, 2019, s. 197).

4.3 Artikkel 3

Forandringsfabrikken (2021) *Det handler om oss: 100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet*. Forandringsfabrikken kunnskapssenter. Er en undersøkelse, med intervjuer av 100 barn i 2020 i alderen 7-18. Barna ble utplukket i 12 samlinger forandringsfabrikken har gjennomført, i 22 barneverntjenester, fosterhjemtjenesten i Finnmark og CRUX stiftelsen. Det blir ikke informert om hvordan informantene ble utplukket. Nesten alle barna har hatt samvær med én eller begge foreldrene, og nesten alle har hatt tilsyn i samværene (Forandringsfabrikken, 2021, s. 4).

60% av informantene svarte at målet med samvær burde være at barnet ikke skal miste all kontakt med foreldrene etter de har blitt plassert utenfor hjemmet (Forandringsfabrikken, 2021, s. 12). At målet skal være tilbakeføring svarte ingen. Generelt i undersøkelsen er det svar på at informantene vil vite hvor de kom fra, bli kjent med biologisk familie og vite at de har det bra. Det kommer klart frem at barn er individuelle personer, og trenger individuelle samværsordninger da alt ikke passer for alle. Det blir også trukket frem, at når det blir gjort feil, kan samvær bli en utrygg arena (Forandringsfabrikken, 2021, s. 12-13). Informantene forklarer at det er viktig at barn får være med på bestemmelsene som blir gjort i deres sak, uansett alder. Om de skal ha samvær, hvem som skal være der, hvor ofte, hvor lenge, om det skal være tilsyn, hvor det skal være, hva man skal gjøre og når det skal være. (Forandringsfabrikken, 2021, s. 16, 20, 22 og 23).

Forandringsfabrikken (2021) viser til at samvær burde bli jevnlig vurdert, og barna burde

Involveres i vurderingen i jevne mellomrom, ettersom det kan skje at barn vil ha samvær oftere eller sjeldnere. Barn har ulike mål med samvær. Hyppige samvær når barn ikke ønsker det kan skade relasjonen mellom barn og foreldre. Det samme kan skje hvis barn vil ha mer samvær, men har svært lite (Forandringsfabrikken, 2021, s. 64). Mange av informantene opplever at de ikke får nok informasjon, eller vet hvilke muligheter de har. Det blir forklart at når barnet ikke har informasjon om situasjonen, eller muligheter blir det vanskelig å si ærlig hva de mener og vil. Informantene viderefører at barn ikke får være med på å bestemme, eller at det de sier ikke blir tatt

på alvor i bestemmelsene til barnevernet eller fylkesnemnda (Forandringsfabrikken, 2021, s. 65).

4.4 Artikkel 4

Boyle (2015) *What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?* Child & Family Social Work. Det er en systematisk litteraturstudie som har brukt Cochane-prinsippene for å utforme klare kriterier og strukturerte søk. Boyle (2015) endte med 11 studier etter å ha gjennomgått inklusjons- og eksklusjons kriterier og en kritisk vurdering. Det er tre forskjellige temaer som kommer klart frem i funnene, nemlig tilknytning, separasjon og savn, og identitet.

Funnene indikerer at samvær kan for noen hjelpe med tilknytningsproblemer og ambivalente følelser om savn av familie, mens for andre kan det ha motsatt effekt. Her trekker Boyle (2015) frem poenget at det er viktig å sette samvær på sak mot sak basis, og til barnets beste. Det vises til at barn som har blitt adoptert før alderen 4 kan ha mindre problemer med tilknytning og samværene har enten positiv eller nøytrale implikasjoner for barnet. Dermed kan barn som har blitt kategorisert som «vanskelige å plassere» over fire år kan ha større tilknytnings problemer (Boyle, 2015, s. 30). Sistnevnte kan allerede eksisterende tilknytning gjøre det vanskelig for barnet i samvær, med følelser av avvisning, og sårbarhet. Det kan også føre til ambivalente følelser om omsorg og aggresjon i fosterhjemmet i ettertid (Boyle, 2015, s. 30).

Boyle (2015) viser til at når fosterforeldrene er positive til samvær og når foreldrene er åpne for at barnet bor hos fosterforeldrene, kan samvær være en positiv opplevelse og hjelpe barnet med savnet av foreldrene sine. Barn i langtidsfosterhjem kan i forhold til adopterte barn, ha fler negative erfaringer fra samvær. Men nesten alle sakene hvor samvær var problematisk, var samvær med søsken og besteforeldre en positiv opplevelse (Boyle, 2015, s. 31). Funnene i artikkelen viser til at samvær burde bli ta hensyn til hvert enkelt barn. Sakene som omhandlet mishandling viste seg å ha de fleste negative samværsopplevelsene (Boyle, 2015, s. 31). Noen barn opplever idolisering av foreldre etter omsorgsovertakelse når de har positive opplevelser fra samvær. Det kan forårsake at barnet skylder på seg selv og

fosterforeldre for at omsorgsovertakelsen har skjedd. Foreldrene kan fremskyve ambivalente følelser ved å kritisere plasseringen og snakke om å returnere hjem (Boyle, 2015, s. 29).

For å hjelpe barnet med sin doble familieidentitet er det viktig at fosterfamilien og foreldre samarbeider. Når foreldrene viser positivitet for fosterforeldrene kan det hjelpe barnet med skyldfølelse og hjelpe dem med å snakke åpent om egne følelser rundt situasjonen (Boyle, 2015, s. 30). Når det ikke er mulig med foreldresamvær vil samvær med eksempelvis besteforeldre hjelpe barnet med informasjon om foreldrene sine. Ved sistnevnte eksempel er det viktig med samarbeid og støtte fra fosterforeldre eller adopsjons foreldre (Boyle, 2015, s. 30).

4.5 Tabell av sammenhengende temaer

Temaer i artiklene	Kategorisert - Felles nevner
<p>Artikkel 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barns rett til beskyttelse mot barns rett til å uttale seg - Lite informasjon om egen sak - Individuelle beslutninger - For stort ansvar illegges barnet <p>Artikkel 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Makteløshet - Lite kontroll i samvær - Individuelle beslutninger - Presset til å se foreldre <p>Artikkel 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lite informasjon om egen sak - Ikke tatt på alvor i bestemmelser - Være trygge for å svare ærlig til saksbehandlere - Individuelle beslutninger - Usikre på egne muligheter 	<p>Barns medvirkning i samvær</p>

<p>Artikkel 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - Farlige samværssituasjoner - Mishandling under samvær <p>Artikkel 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fortsettelse av mishandling/omsorgssvikt - Farlige samværssituasjoner <p>Artikkel 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Farlige samværssituasjoner - Fortsettelse av mishandling 	<p>Samvær, en arena for fortsettelse av omsorgssvikt og mishandling</p>
<p>Artikkel 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ny tilknytning til fosterforeldre - Tenker ikke på foreldrene som en form for støtte - Tilknytting til søsken/ andre familiemedlemmer <p>Artikkel 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utrygg tilknytning kan gjøre det vanskelig å sette seg til ro i fosterhjem - Samarbeid kan hjelpe med tilknytning - Tilknytning til søsken 	<p>Tilknytning problematikk i samvær</p>

5.0 Drøfting av funn

Målet med dette litteraturstudiet var å finne ut av hva problematikken med foreldresamværsamvær etter omsorgsovertakelse kan være. Jeg har valgt å sette søkelys på hva barn og unge som har vært den del av barnevernet mener, og vil si at litteraturen er derfor preget av hvordan barnet har opplevd samvær. I fortsettelsen av studiet vil jeg drøfte funnene fra litteraturanalsen i sammenheng med den nevnte

teorien jeg har skrevet og egne tanker.

5.1 Barns medvirkning i samvær

«Nope. As far as I know, no. Not even my two older brothers and they were older than me» (McDowell, et.al, 2019, s. 196). Peter forklarer om hvordan han føler han har hatt medvirkning i gjennomførelsen av samvær med foreldrene. McDowell et.al (2019) viser til at alle informantene i studiet har hatt en følelse av maktesløshet rundt avgjørelsene av samvær. Tidligere i oppgaven ble det nevnt hvorfor barns mening er viktig i barnevernssaker, også når det gjelder samvær. Paulsen (2022) forklarer at man trenger informasjon fra personen man skal hjelpe, for å kunne hjelpe de på riktig kunnskapsgrunnlag.

Viktigheten av medvirkning kommer også frem i Forandringsfabrikken (2021) som viser til lite medvirkning når det gjelder barns medvirkning i samvær. Eksempelvis forteller et barn at hen ikke har fått lov til å være med på å bestemme om hen skal ha samvær. Hen føler seg tvunget til å ha samvær med mor, og hen sier at hen ikke føler seg trygg fordi det oppstår mye konflikt i samværene (Forandringsfabrikken, 2021, s. 17). Samtidig viser Forandringsfabrikken (2021) til undersøkelsen at 60% ikke har fått være med på å bestemme hvor lenge samværet skal være. Barns medvirkning i omfanget av et samvær er viktig for at barnevernet skal kunne utføre det til barnets beste. Det blir belyst av barna som har blitt intervjuet i denne undersøkelsen at medvirkning er viktig for at de skal føle seg trygge på samvær (Forandringsfabrikken, 2021, s. 21).

Skoglund, J. & Thørnblad, R. (2021) poengterer dessuten at noen barn har hatt god informasjon om situasjonen til foreldrenes situasjon, mens andre ikke har hatt tilstrekkelig informasjon, noe som har ført til risikable samvær. Et eksempel er en informant som hadde svært regulerte samvær med foreldrene. Han endte med å romantisere foreldrenes rusmisbruk, og deretter med å ruse seg med foreldrene i ungdomstiden (Skoglund, J. & Thørnblad, R, 2021, s. 224). Paulsen (2022) viser til at det er ikke bare ved spørsmål knyttet til den enkelte bekymringsmelding eller risikofaktorer hjemme at barnets meninger burde komme til overflaten, men også spørsmål om hverdagsliv og livssituasjon. Gjennom åpne spørsmål kan saksbehandlere få ny innsikt om hva som ligger til bakgrunn for

bekymringsmeldingen og andre faktorer som kan være viktige for tiltak (Pausen, 2022, s. 40). Det hevdes ikke at samvær med foreldre alltid fører til rusmisbruket, men det kan vise til at mer informasjon og bedre tilrettelagte samvær kunne vært forebyggende.

Et annet spørsmål Skoglund, J. & Thørnblad, R. (2021) tar opp er om vektleggingen av barnets mening legger for stort ansvar på barnet. På den andre siden viser Forandringsfabrikken (2021) til at når barn får uttrykt seg åpent og ærlig, og aktivt lyttet til, vil avgjørelsene gi mer mening, selv om samværsordningen ikke blir helt slik barnet ønsker (Forandringsfabrikken, 2021, s. 65). Som vist til tidligere, forklarer Seim & Settebø (2007) at det kan være demoraliserende for barn og unge hvis deres meninger ikke blir tatt i betraktning. Samtidig å arbeide på den måten kan lage større konsekvenser enn at brukermedvirkningen er fraværende. Det kan også gjøre at barnet ikke får rett hjelp til rett tid, hvis foreldrene skjuler deres problemer (Seim & Slettebø, 2007, s. 82).

Vi kan si at barns medvirkning ved samvær er viktig for barn som er i barnevernet. Men som saksbehandler kan det å vurdere barnets mening også være en viktig kilde for informasjon. Informasjon er viktig for at saksbehandleren kunne ta de riktige beslutningene for det individuelle barnet. Dessuten kan det å ta barnet på alvor, og lytte til deres mening være med på å skape tillit mellom bruker og saksbehandler. Barns rett til medvirkning er nedrammet i både norske lover og internasjonale konvensjoner som nevnt tidligere. Det er også teoretisk forklart hvorfor det er viktig å ta barns meninger med i en beslutningsprosess. Dermed hvorfor er det fortsatt så mange barn gjennomgående i artiklene som føler de ikke har fått nok innflytelse om samvær? Kan det ha en sammenheng med EMD dommene, at saksbehandlere er redde for å gjøre feil. Kan det være slik som nevnt tidligere, at saksbehandlere tenker at det er beskyttende å skåne barnet fra informasjon og medvirkning til bestemmelser?

5.2 Samvær, en arena for fortsettelse av omsorgssvikt og mishandling

«[Jeg husker] det at hun ble sikkerlig sint på meg. Hun hadde et kjede rundt halsen som hun rev av ... Også drev hun og sparka og slo etter meg» (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 219). Sitatet omhandler en situasjon om uregulerte samvær, hvor

mor kom ruset eller svært alkoholisert på døren til datteren. Flere av informantene hadde opplevd videre omsorgssvikt og blitt satt i risikable miljøer under samvær med foreldre (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 223). Samtidig la flere av informantene vekt på hvor viktig samvær er, selv om de hadde flere negative erfaringer (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 223). Dette understreker viktigheten med regulering av samværene og at det i flere av tilfellene de opplevde at det burde ha vært tilsyn.

I studiet til McDowell et al., (2019) viser det seg at alle informantene hadde opplevd omsorgssvikt eller videre mishandling under samvær. Likevel har/hadde alle informantene et ønske om å ha samvær. Det blir ikke konkludert om samvær til enhver tid positivt eller negativt, men at noen av informantene med gode samvær med tiden har fått en bedre relasjon med mor etter hvert. Samtidig blir det belyst at når omsorgen ikke var god nok i samværet eller barnet opplevde å bli avist, ble barnet sittende igjen med følelser av frustrasjon, forvirring og lav selvfølelse (McDowell et al, 2019, s. 197).

Boyle (2015) fremhever at en fortsettelse av mishandling kan reflektere foreldrenes følelser av savn og hjelpeløshet etter å ha blitt fratatt sitt barn. Samtidig blir det nevnt at barn i ekstreme saker kan oppleve en fortsettelse av seksuell og fysisk mishandling i samvær som har tilsyn (Boyle, 2015, s. 30). Ovenfor viste jeg til et eksempel av seksuell mishandling i saken som omhandler Ramsha. Dermed er det viktig at verken samvær eller tilsynsrollen trivialiseres. De er begge viktige tilrettelegginger som kan ivareta og beskytte barn.

Risikoen for at mishandling eller omsorgssvikt skal forekomme i samvær kan være vanskelig å anta når beslutningene om samvær blir tatt, men det kan være viktig å forstå at risikoen er der. Samtidig er det viktig at det å ikke ha et blick om at alt samvær er farlig, da det kan hjelpe barnet med identitetsbygging og å slå seg til ro i fosterhjemmet. På den andre siden igjen så kan seksuell, fysisk og emosjonell mishandling være utrolig skadelig for barnet som opplever dette, og samvær skal derfor tilrettelegges på en god vurdert måte i lys av barnets beste.

5.3 Tilknytningsproblematikk i samvær

Generelt sett utvikler barn tilknytning til foreldrene uansett omsorgssituasjon (Haugli

& Havik, 2010, s. 69). Boyle (2015) viser til at samvær med foreldre kan hjelpe barnet til å utvikle trygg tilknytning til fosterforeldre, noe som fungerer best hvis foreldre og fosterforeldre samarbeider godt. Samtidig viser Boyle (2015) til at om det forekommer avvisning i samvær kan barn reaktivere den utrygge tilknytningen til foreldrene, ved at barnet får symptomer som å være klengete eller kontrollerende. Vanskeligheter med å forme ny tilknytning til fosterforeldre kan også forekomme. Når det er vanskelig for foreldrene å være positive til plasseringen, og lover barnet at det skal hjem igjen eller gir barnet skyldfølelse for plasseringen, kan det øke risikoen for at barnet sliter med å skape en tilknytning til fosterforeldrene (Boyle, 2015, s. 29).

Samtidig forklarer McDowell et al, (2019) at selv om forskning viser at barn som har opplevd mishandling, avvisning og omsorgssvikt kan ha en predisposisjon til å streve med å forme ny tilknytning, har alle informantene laget ny tilknytning til minst en av fosterforeldrene. I dette studie viste det seg at kjærligheten og omsorgen opplevd i fosterhjemmet var faktoren som gjorde at informantene klarte å forme ny tilknytning (McDowell et al, 2019, s.197). Som skrevet tidligere kan kontinuerlig omsorg og kjærlighet i fosterhjemmet hjelpe barnet med å oppleve gode erfaringer med voksne (Haugli & Haavik, 2010, s.73). En trygg tilknytning kommer ved at barns psykiske og fysiske behov blir møtt av omsorgspersonene. Tilknytning kan ha en innvirkning på barnet når det blir plassert etter omsorgsovertakelse. Hvis samværet er turbulent og barnet opplever ny avvisning og mishandling fra foreldrene, kan symptomer på utrygg tilknytning returnere. Samtidig kan god omsorg og kjærlighet fra fosterforeldre beskytte barnet, ved å bli en trygg base å lande etter samvær. Det kan tenkes at tilknytning må tas i betraktning når samvær vurderes, samtidig som det kan være vanskelig å vite hvordan tilknytning kommer til spill før samvær har blitt utført.

Tilknytning kan også være et fagbegrep som kan mistolkes (Forsslund et al., 2021, s. 7). Forsslund et al, (2021) beskriver at begrepet tilknytning kan bli brukt i omsorgsovertakelses saker på feil måte, eksempelvis betyr ikke barnets tilknytnings kvalitet til foreldrene at foreldrene ikke behandler barnet på en god nok måte. Tilknytning kan ikke bli sett på alene som et bevis om omsorgssvikt eller mishandling, med bli sett på i en helhet med andre bevis. Verken McDowell et al, (2019) eller Boyle (2015) har forklart i studiene om barna har en diagnosert tilknytningsforstyrrelse eller noe som har blitt antatt. Det gjør meg kritisk til funnene

om tilknytning.

5.4 Kritikk & refleksjoner

Det var overraskende å finne lite forskning av samvær på norsk, til tross for at Norge har blitt dømt flere ganger i EMD. Det er vert å nevne at noen av studiene intervjuet unge voksne som har vært i barnevernets omsorg. De unge voksne kan ha glemt, eller ser annerledes på situasjoner i etterkant nå som de er eldre. Det er komplikasjoner i bruken av tilknytning, det kan tenkes det er et veldig godt brukt begrep. Det er ikke alltid man kan være sikker på om artiklene beskrev en faktisk tilknytning som er diagnosert av en psykolog eller om det er kjennetegn ved relasjonen barnet har til foreldrene som kan ligne på en tilknytningstil. Det ble ikke belyst i artiklene.

Ved å skrive denne oppgaven har jeg lært mye nytt, og mye har jeg gjort for første gang. Jeg har aldri igjennom min akademiske reise hatt behov for å bruke strukturerte søk slik som jeg har gjort i denne oppgaven. Av den grunn kan det ha vært fag litteratur jeg ikke har sett i min gjennomgang. Når jeg tenker tilbake kunne andre metoder også vært gunstige for å belyse oppgavens problemstilling, eksempelvis strukturerte intervju av saksbehandler og barn som har vært i barnevernet. Men på grunn av tidsrammen, ressurser og at jeg har skrevet alene var ikke det en mulighet for meg. Og til tross for at det har blitt brukt litteratur som har inkludert et vidt spekter av informanter, ser jeg også at større litteraturtyngde kunne løftet oppgaven enda mer. Det hadde vært interessant og tatt med artikler fra ikke vestlige land for å se om synspunktene differensierer. Det ble vanskelig siden norsk og engelsk er de språkene jeg behersker godt.

6.0 Avslutning

Foreldresamvær er et komplekst fenomen som kan være betydelig for et barns livssituasjon og identitetsutvikling etter plassering. Teksten har redegjort for at samvær ikke er utelukkende positivt eller negativt. Gjennom grundig litteratursøk har teksten vist at samvær kan ha svært positive følger for barn, men at det også kan være problematisk om samværet ikke blir gjennomført på en godt tilrettelagt måte.

Avhandlingen har belyst viktigheten ved at saksbehandlere alltid har hovedvekt på barnets beste ved vurdering om samvær. Det trengs skjønnsmessige vurderinger som hindrer at samvær gir negative følger for barna. En slik vurdering kan riktignok være vanskelig å ta, ettersom alle barn er forskjellige, med individuelle ønsker og behov. Avhandlingen har vist at barn er svært opptatt av medvirkning i beslutninger om samvær, da mange opplever maktesløshet og at de ikke blir tatt på alvor når de uttrykker meningene sine. Men ved grundige vurdering og god tilrettelegging, kan samvær resultere i at barn som strever med tilknytning til andre klarer å utvikle trygg tilknytning til nye personer. Samtidig forebygge for en fortsettelse av omsorgssvikt og mishandling.

7.0 Litteraturliste

Adopsjonsloven. (2017). Lov om adopsjon. LOV-2017-06-16-48. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-48?q=adopsjonsloven>

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide* (4. utg). Open University Press/ McGraw- Hill Education.

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. LOV-1992-07-17-100. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=bvl>

Barnelova. (1981). Lov om barn og foreldre. LOV-1981-04-08-7. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-48?q=adopsjonsloven>

Boyle, C. (2015). What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care? *Child & Family Social Work*, 22(1), 22-33. DOI: 10.1111/cfs.12236

Brynildsrud, K. (2016). Trenger vi et biologisk prinsipp i barnevernloven? Noen betraktninger i kjølvannet av NOU 2012: 5 og Prop.106 L (2012–2013). *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål*, 14(3), 264-298. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2016-03-03>

Rt. 1998 s.787. Høyesterett HR-1998-00026 A, nr. 136/1997

<https://www.bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gRT19980787>

Ergo, T. (2016, 30. januar). Glassjenta. *Aftenbladet, A Magasin*.

<https://www.aftenbladet.no/magasin/i/ajEq5/ok-de-hoerer-ikke-da-brenner-jeg-institusjonen-ned>

Forandringsfabrikken. (2021). *Det handler om oss: 100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet*. Forandringsfabrikken kunnskapssenter.

Forslund, T., Granqvist, P., Van IJzendoorn, M. H., Sagi-Schwartz, A., Glaser, .D, Steele, M., Hammarlund, M., Schuengel, C., Bakermans-Kranenburg M. J., Steele, H., Shaver P. R., Lux, U., Simmonds, J., Jacobvitz, D., Groh, A. M., Bernard, K., Cyr, C., Hazen, N. L., Foster, S., ... Duschinsky, R. (2021): Attachment goes to court: child protection and custody issues, *Attachment & Human Development*, DOI: 10.1080/14616734.2020.1840762

Grunnloven. (1814). *Kongeriket Noregs grunnlov*. LOV-1814-05-17. Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn?q=grl>

Haugli, T & Havik, T. (2010). *Samvær i barnevernsaker: psykologiske og juridiske vurderinger*. Universitetsforlaget.

Haugli, T. (2020). Hensynet til barnets beste. I K. Sandberg (Red.), *Barnekonvensjonen* (4.utg., 55-78). Universitetsforlaget.

Kingsrød, M. G. & Møller-Hansen, J. (2021, 5. April). Jenta i kjelleren. *Verdens gang* (VG). <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/x3eKpX/jenta-i-kjelleren>

Koch, K & Walstad, E. (2005). *Samvær: mellom barn og foreldre som ikke bor sammen*. Gyldendal Akademisk.

Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko: skadelige omsorgssituasjoner*. Gyldendal akademisk.

Kvello, Ø. (2012). Tidlig barneverninnsats med utgangspunkt i tilknytningsforskning. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 89(3). 116-134.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2012-03-02>

Menneskerettighetsloven. (1999). *Lov om styrkning av menneskerettighetens stilling i norsk rett*. LOV-1999-05-21-30. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30?q=menneskerettigheter>

McDowell, E., McLaughlin, M., Cassidy, T. (2019) Contact with birth parents: Hearing the voice of the looked after child. *Journal of Social Sciences and Humanities*,

5(3), 194-199

NIM. (2022, 21. Januar). *Nye EMD-avgjørelser i norske barnevernsaker.*

<https://www.nhri.no/2022/nye-emd-avgjorelser-i-norske-barnevernssaker/>

NOU 2012:5. (2012). Bedre beskyttelse av barns utvikling. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>

Paulsen, V. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet.* Gyldendal Akademisk

Seim, S & Settebø, T. (Red.). (2007). *Brukermedvirkning i barnevernet.*

Universitetsforlaget.

Skoglund, J. & Thørnblad, R. (2021). Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 98(3).

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-03-05>

SSB. (2021, 2. Juli). *Barnevern.* [https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern)

[kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern](https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern)

Sørensen, C.B. (2020). Langvarige fosterhjems plasseringer og

forholdsmessighetskravet i EMK art. 8. *Lov og Rett*, 59(2), 103-122.

<https://doi.org/10.18261/issn.1504-3061-2020-02-04>

Tommelstad, B. & Åsebø, S. (2013, 4. Mars). Alvdal-datter: Barnevernet sa jeg løy.

Verdens gang (VG). <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/7WEA4/alvdal-datter-barnevernet-sa-at-jeg-loey>

Vedlegg

Vedlegg 1: Søketablell strukturerte søk

Database	Søkeord	Antall treff	Kommentarer til søk	Inkluderte artikler
Oria	Samvær* AND Barnevern* Avgrenset 2015->	85	Leser igjennom abstrakt To relevante artikler, leser igjennom full tekst 1 tekst utvalgt	Problemer med foreldresamvær i barnevernet
Idunn	Samvær* AND Barnevern*	127	For mange treff, avgrenser fra 2015-2022	Problemer med foreldresamvær i barnevernet
	AND Konsekvenser* OR problemer* OR Negativt	53	Leser igjennom abstrakt 2 relevante artikler som jeg allerede har funnet i Oria	
	Tidsramme: Januar 2015- Mars 2022			

SocINDEX	<p>Birth family contact AND foster care</p> <p>AND issues or challenges or problems</p> <p>Avgrenset fra 2015-2022</p>	10	<p>Leser igjennom abstrakt</p> <p>3 relevante artikler, lest igjennom full tekst</p> <p>1 artikkel inkludert</p> <p>Prøver et søk til, med andre søke ord for å se om jeg finner fler relevante artikler</p>	<p>What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?</p>
----------	--	----	--	--

SocINDEX	Contact with birth parents* OR Parental contact* AND Foster care* OR Foster home AND Problems OR issues or challenges or Difficulties Avgrenset 2015-2022	15	Leser igjennom abstrakt 7 relevante artikler Leser igjennom 7 fulltekst 2 relevante artikler, men gikk ikke igjennom inkludering og ekskluderings kriteriene mine	
Forandringsfabrikken	Samvær*	1	Leser den og den er relevant	Det handler om oss: 100 barn 7-18 om samvær i barnevernet

Vedlegg 2: Kritisk vurdering skjema

Artikkel 1

Kritiske spørsmål	Problemer med foreldresamvær i barnevernet – unge voksenes fortellinger
Hvordan fant jeg informasjonen?	Informasjonen fant jeg ved å gjøre strukturerte søk i databasen Oria
Hvordan kom forfatteren fram til konklusjonene?	Forfatteren kom frem til resultatene ved å intervju 26 unge voksne som har vært langtidsplasserte i slekts fosterhjem i sin barndom. Intervjuene ble kategorisert utfra problemene som ble vektlagt.
Hvem er forfatteren?	Jeanette Skoglund (Førsteamanuensis ved UiT) og Renee Thørnblad (Professor UiT). Det står ikke i artikkelen hvordan prosjektet er fundert.
Når var informasjonen skrevet?	Artikkelen var publisert i 2021, men intervjuene ble gjennomført i 2015
Hvilken type studie er det, og hva er hovedresultatene?	Det er en kvalitativ studie, som har brukt semi strukturerte intervjuer. artikkelen har delt funnene inn i 5 kategorier, «uregulert og potensielt skadelig samvær», «etterlengt men risikabelt samvær», «plikt og belønning samvær», «samvær som en arena for påvirkning» og «uteblitt samvær». Disse kategoriene viser til problemer som de unge voksne opplevde i samhandling med foreldresamvær. Og behovet for individuelle ordninger, og bedre tilrettelagt samvær

Hvorfor har informasjonen blitt skrevet?	Artikkelen ble skrevet for å vise til et tema som ikke har fått like stor plass i den fagpolitiske debatten, problemer og vanskeligheter ved foreldresamvær er et eksempel på det. Forfatteren har lyst til å bidra kunnskap til en mer nyansert debatt rundt samvær
--	--

Artikkel 2

Kritiske spørsmål	Contact with birth parents: hearing the voice of the looks after child
Hvordan fant jeg informasjonen?	Jeg fant artikkelen ved å utføre snøballmetoden.
Hvordan kom forfatteren fram til konklusjonene?	Forfatteren intervjuet 7 unge mennesker i alderen 15-23. Dermed brukte IPA for å analysere resultatene.
Hvem er forfatteren?	Eimar McDowell, Marian McLaughlin & Tony Cassidy. Det blir ikke informert om hva forfatteren jobber med, eller om hvordan studiet er fundert.
Når var informasjonen skrevet?	Artikkelen ble publisert i 2019, står ikke når intervjuene ble gjennomført.
Hvilken type studie er det, og hva er hovedresultatene?	Det er en kvalitativ studie, som har brukt semi strukturerte intervju som metode. Det er tre temaer som ble fremhevet, at kontakt har hatt en stor påkjenning på barnet, maktløshet når det kom til beslutninger og avgjørelser og

	tilknytnings problemer.
Hvorfor har informasjonen blitt skrevet?	Artikkelen ble skrevet fordi samvær og kontakt med foreldrene er en av de viktigste problemene blant barn og unge i barnevernet, og det har vært lite forskning på perspektivene til barn og unge i barnevernet.

Artikkel 3

Kritiske spørsmål	Det handler om oss: 100 barn 7-18 år om samvær i barnevernet
Hvordan fant jeg informasjonen?	Jeg fant informasjonen ved søk i forandringsfabrikken sine publikasjoner
Hvordan kom forfatteren fram til konklusjonene?	Det har blitt intervjuet 100 barn og unge i alderen 7-18. det er brukt en deltakende og praksisrettet metodikk som er bygget på aksjonsforskningsmetodikken Partipatory Learning and Action (PLA). Informasjonen er vanligvis innhenter på samlinger i forandringsfabrikken og barnverntjenesten har også hjulpet med å finne informanter.
Hvem er forfatteren?	Forandringsfabrikken Kunnskapssenter. Prosjekt ledere: Tora Smith Aulie og Yngvil Granly. Ansvarlig redaktør: Marit Sanner Stør ikke i artikkelen hvordan prosjektet

	er fundert, men forandringsfabrikken er en ideell organisasjon.
Når var informasjonen skrevet?	Publisert i 2021 og intervjuene ble utført høsten 2020
Hvilken type studie er det, og hva er hovedresultatene?	Det er en kvalitativ studie som har brukt intervjuer som metode. Resultatene av denne undersøkelsen kommer frem til at barn trenger mer informasjon for at de skal kunne utale seg. At samværsordninger burde bli fastsatt konkret i forhold til hvert enkelt barn. Barnas mening burde ha større vekt i iverksettelsen av samvær. og at barnet burde ha rett til å ha samvær med andre hen har tilknytning til.
Hvorfor har informasjonen blitt skrevet?	Informasjonen har blitt skrevet for å vise til barnas meninger om samvær i Norge, og for å gi kunnskap og råd til lov endringer.

Artikkel 4

Kritiske spørsmål	What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care
Hvordan fant jeg informasjonen?	Jeg fant artikkelen igjennom strukturerte søk i SocINDEX.
Hvordan kom forfatteren fram til konklusjonene?	Forfatteren kom frem til konklusjonen ved å analysere litteratur, ved å bruke

	Cochrane prispippene.
Hvem er forfatteren?	<p>Caroline Boyle. Det blir ikke informert om hva forfatteren jobber med.</p> <p>Studiet er fundert av London South Bank University i 2014.</p>
Når var informasjonen skrevet?	Artikkelen ble publisert i 2015
Hvilken type studie er det, og hva er hovedresultatene?	<p>Det er en systematisk litteratur studie, hvor meste parten av litteratur var studier om samvær/kontakt fortellinger fra barn, foster foreldre og saksbehandlere/kontaktpersoner. Hoved funnene i denne artikkelen var hvordan tilknytning kan påvirke barnet, når hen har samvær/kontakt med biologiske foreldre. Samvær kan forlenge følelsene av avvisning og skuffelser. Idealisering av biologisk familie, fortsettelse av misbruk.</p>
Hvorfor har informasjonen blitt skrevet?	Informasjonen ble skrevet for å lage en guide for beslutningstakere og saksbehandlere, i saker hvor det ikke tenkes tilbakeføring.

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve

BSV5-300-BO-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	16-05-2022 17:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BSV5-300 1 BO 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	448
--------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7996
---------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei